

FİLİP PULMAN

Sehrlı
Bıçaq

Tərcüməçi:
Qızılgül Abdinova



qanun nəşriyyatı

PHILIP PULLMAN

The Subtle
Knife

Lira dünyalar arasındakı sərhədi keçir və XX əsrin sonlarının İngiltərəsinə düşür. O, burada Villə tanış olur. Villin 12 yaşı var. Cinayət törətməyə məcbur olub. O, illər öncə itmiş atasını axtararkən, Çitaqasseyə – kimsəsiz uşaqlar şəhərinə gəlib düşür. Çitaqasseyədə Lira və Villi təhlükəli macərələr, böyükləri yeyən, azyaşlılara toxunmayan kabuslar, cadugərlər və mələklər gözləyir. Burada onlar doğma və sevimli insanlarını itirirlər. Vill başqa dünyalara pəncərə açan sehrli bıçağın qoruyucusuna çevrilir. Lira və Vill fərqli dünyalardan fərqli məqsədlərlə gəlirlər, amma onları böyük missiya birləşdirir...

“Sehrli bıçaq” müəllifin “Zülmət başlanğıclar” trilogiyasının ikinci kitabıdır. Bu kitab da, “Şimal şəfəqləri” kimi vədlərlə başlayıb, ənginliklə bitən, həm böyüklər, həm də uşaqlar üçün çox maraqlı bir nağıldır.

Philip Pullman **THE SUBTLE KNIFE**

Filip Pulman **SEHRLİ BİÇAQ**

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 312 səh.

Janr: uşaq ədəbiyyatı, roman

Yaş qrupu: 11-18

Ölçü: 145x210 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 29.08.2024

Nəşir: Şahbaz Xuduğlu

Tərcüməçi: Qızılgül Abdinova

Redaktor: Hədiyyə Şəfaqət

Korrektor: Bəsti Məmmədova

Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı

Mətn dizaynı: Pərvanə Şahin

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

İstanbul Copyright Awards-ın qalibi

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pr., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-658-5

© Qanun Nəşriyyatı, 2024

Text © Philip Pullman, 1997

Copyright © 1997 by Philip Pullman

Bu kitabın Azərbaycan dillinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri "Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

1

Pişik və vələs ağaclarının altındakı pəncərə



Vill əlini anasına uzadıb dedi:
– Gedək, gedək...

Ancaq anası ləngiyirdi. O, hələ də qorxurdu. Vill anasından o tərəfə, dar küçəyə və sıra evlərə baxdı. Evlərin hamısının qarşısında zirinc kolları əkilmiş bağçalar vardı. Qürub edən günəşin şəfəqləri pəncərələrin şüşələrində əks olunurdu. Tələsmək lazım idi. Tezliklə camaat şam yeməyini yeyəcək, onların uşaqları gəzintiyə çıxacaq və onları görəcəklər. Ləngimək təhlükəli idi, amma o, anasına yalnız yalvara bilirdi.

– Ana, gəl xanım Kuperə baş çəkək, – o deyirdi, – bax, bu da onun evi.

– Xanım Kuperə? – qadın şübhə ilə dilləndi.

Oğlan artıq qapının zəngini çaldı. Bunun üçün əlindəki çantanı yerə qoymalı oldu, çünki anasının əlini buraxmaq istəmirdi. O, bilirdi ki, on iki yaşlı oğlanın anasının əlindən bərk-bərk yapışması kənardan qəribə görünür, amma başqa yolu yox idi.

Qapı aralandı və kandarda qozbel qadın göründü. Ondən həmişəki kimi, Villin fortepiano dərslərinə gəldiyi vaxtlardakı kimi lavanda qoxusu gəlirdi.



– Bu kimdir, Villyam? Mən səni ildən artıqdır görmürəm. Sənə nə lazımdır, əzizim?

– Xahiş edirəm, mənə və anama evinizə daxil olmağa icazə verin. – o, qəti səsle dedi.

Xanım Kuper dağınıq saçlı, dodaqlarında inamsız təbəssüm olan qadına və üzündə qəti ifadə olan, boğazını uzadıb inamla baxan oğlana nəzər yetirdi. Xanım Parrinin, Villin anasının gözünün birinə tuş çəkmədiyi də onun gözündən yayınmadı. Buna onun nə özü, nə də oğlu fikir verməmişdi. Deməli, nə isə baş verib.

– Neynək... – qadın kənara çəkilib, onlara yol verdi. Qapını örtməzdən əvvəl, xanım Kuper ana-balanın bir-birlərinin əlindən necə bərk yapışdıqlarını, oğlanın küçənin düz sonunadək nəzər saldığını və anasını necə ehtiyatla piano olan qonaq otağına (düzü, oğlan başqa otaqları tanımırdı da) ötürdüyünü gördü. Xanım Kuper onu da sezdi ki, xanım Parrinin əynindəki paltar kif qoxuyur, sanki uzun müddət paltar yuyan maşında qalmışdı. Xanım Kuper həm də divanda əyləşmiş ana-balanın bir-birinə necə oxşadıqlarına təəccübləndi. Axşam günəşi onların irəli çıxmış almacıqlarını, geniş açılmış gözlərini, düz qara kirpiklərini qabarıq göstərirdi.

– Nə baş verib, Villyam? – o soruşdu.

– Anam bir neçə günlüyünə kiminsə yanında yaşamalıdır. Hazırda mən ona öz evimizdə baxa bilmərəm. O, xəstə deyil. Sadəcə olaraq, həyəcanlıdır, fikirləri qarışıqdır. Ona baxmaq çətin deyil. Sadəcə olaraq, nəvazişə ehtiyacı var. Mən bunun üçün sizdən yaxşı birisini tanıyıram.

Qadın öz oğluna elə baxırdı, sanki heç nə anlamır. Xanım Kuper onun yanağında göyərmiş yer olduğunu gördü. Vill xanım Kuperdən gözünü çəkmirdi. Oğlanın üzündə əzab yazılmışdı.

– Mən onun üçün ərzaq da gətirmişəm. İstəsəniz siz də istifadə edə bilərsiniz.

– Axı... mən bilmirəm... məgər ona həkim lazım deyilmi?

– Yox! O, xəstə deyil.



– Mən sənə kömək etməkdən boyun qaçırmıram, amma sizin qohum-qonşunuz yoxdurmu?

– Bizim heç kimimiz yoxdur. Qonşularınsa işi-gücü var.

– Bəs sosial xidmət necə?

– Yox! Yox. Ona azacıq kömək lazımdır. Mənim indi vacib işim var. Amma mən tez qayıdıb, onu götürəcəm. Sizi bezdirməyəcəyik, söz verirəm.

Anası oğluna elə inamla baxırdı, o isə anasına elə isti yanaşırdı ki, xanım Kuperin onlara “yox” deməyə ürəyi gəlmirdi.

– Neynək, – deyə o, xanım Parriyə baxdı. – Bir-iki gündən heç nə olmaz. Siz mənim qızımın yataq otağında qala bilərsiniz. O, indi Avstraliyadadır.

– Çox sağ olun. – Vill cəld qalxıb, getmək istədi.

– Sən hara gedirsən? – xanım Kuper soruşdu.

– Mən dostumun yanında yaşayıram. Tez-tez zəng edəcəm. Sizin nömrəniz var məndə.

Anası oğluna çaşqın-çaşqın baxırdı. O əyilib, tələsik anasını öpdü.

– Narahat olma. Xanım Kuper sənə məndən yaxşı baxacaq. Sabah isə zəng edəcəm, danışarıq.


Onlar möhkəmcə qucaqlaşdılar. Vill bir də anasını öpdü, boynuna sarılmış əllərini ehmalca aralayıb, qapıya doğru getdi. Xanım Kuper onun nəmli gözlərindən əzab çəkdiyini anlayırdı. Oğlan qapıya çatanda dayanıb nəzakət qaydalarını yerinə yetirmək üçün ayaq saxladı, əlini ona uzatdı.

– Görüşənədək, – dedi, – çox minnətdaram.

– Villyam, mən nə baş verdiyini bilmək istərdim...

– Uzun söhbətdir, amma biz sizə başağrısı gətirməyəcəyik, söz verirəm.

Xanım Kuper başqa şey eşitmək istəyirdi, amma nədənsə indi seçim Vildə idi və qarı susdu. Düşündü ki, heç vaxt heç bir uşağın

 üzündə belə qətiyyət görməyib. Vill qapıya tərəf getdi, fikri isə artıq boş qalmış evlərinə uçmuşdu.

Villin anası ilə yaşadığı küçə müasir bir rayonda yerləşirdi. Dairəvi yol boyunca onlarla bir-birinə bənzəyən evlər düzülmüşdü. Parrilərin evi o birilərinə baxanda bir az kasıb görünürdü. Evin qabağındakı bağça alağ basmış boş torpaq sahəsi idi, bir neçə ay əvvəl Villin anası orada bir-iki kol əkməmişdi, amma onlar da baxımsızlıqdan quruyub getmişdi. Vill döngədə görünəndə pişiyi Moksi hələ tam solmamış ortanca kolunun altındakı evciyindən çıxıb, gərnəşdi və sahibinə tərəf getdi ki, başını onun baldırlarına sürtüb, sevincək miyoldasın. O, pişiyi qucağına alıb, pıçıldadı:

– Onlar qayıdıblar, Moksi, onları gördünmü?

Evdə sükut hökm sürürdü. Qarşıdakı evdə yaşayan qonşu günəşin son şüaları altında maşınını yuyurdu. O, Villə, Vill də ona fikir vermirdi. “Belə yaxşıdır”. Vill Moksini sinəsinə sıxıb qapını araladı və tez evə keçdi. Pişiyi yerə buraxmazdan əvvəl evi dinlədi. Heç bir səs-səmir gəlmirdi. Moksi üçün konserv açıb onu mətbəxdə bir qaba tökdü. Həmin adamların qayıtmasına nə qədər qalırdı? Bunu heç kim deyə bilməzdi. Ona görə də tələsməli idi. Yuxarı qalxıb, axtarışa başladı.

O, məktublar olan köhnə pulqabını axtarırdı. Müasir evlərin hər birində belə bir əşyanın gizlədilər biləcəyi çoxlu yerlər tapmaq olardı. Bunun üçün xəlvəti guşələr düşünüb tapmaq lazım deyildi. Vill anasının yataq otağından başladı. Hərçənd, qadının alt paltarlarını eşləmək ona xoş deyildi. Sonra sıra ilə üst mərtəbədəki bütün otaqları ələk-vələk etdi. Moksi də yoldaşlıq naminə onun yanında gəzirdi. Vill pulqabını tapmadı. Hava qaralmışdı. Vill acdı. O, özünə lobyə ilə çörək qızardıb yeyə-yeyə birinci mərtəbəni hansı qayda ilə axtaracağını götür-qoy etməyə başladı. Yeməyini bitirənə yaxın, telefon çalmağa başladı. O, ürəyi guppuldaya-guppuldaya zəngləri sayırdı. Telefon iyirmi altı dəfə çalıb susdu. Boşqabı kranın altına qoyub yenidən işə başladı. Daha dörd saat keçdi, amma



yaşıl dərili pulqabını tapmaq mümkün olmadı. Gecə ikinin yarısıydı, Vill dəhşət yorulmuşdu. O, pallı-paltarlı çarpayuya uzandı və dərhal yuxuya getdi. Onun yuxuları qarışıq və narahat idi. Həm də daim anasının qorxmuş üzünü yuxuda onu izləyirdi. Yuxudan ayılan kimi (əslində düz üç saat yatmışdı) iki şeyi birdən anladı. Birincisi, pulqabının harada ola biləcəyini, ikincisi isə həmin adamların aşağıda olduqlarını, mətbəxin qapısını açdıqlarını.

O, çarpayıdan qalxmaq üçün ona mane olan Moksini götürüb yerə qoydu. Pişik yuxulu-yuxulu buna etiraz etmək istədi, amma Vill onu sakitləşdirdi. Sonra isə aşağıdan gələn səslərə diqqət kəsilib çəkmələrini geyindi. Səslər çox zəif eşidilirdi, kimsə stulun yerini dəyişdi. Onlar pıçıltı ilə danışır, döşəmə cırıldayırdı. Çağırılmamış qonaqlardan da ehtiyatlı hərəkət edərək yataq otağından çıxdı və düz pilləkənin yanındakı boş otaqda gizləndi. Bura o qədər də qaranlıq deyildi, o sübh qabağı zəif işıqda pedallı tikiş maşınının harada olduğunu aydınlaşdırmağa bildi. Cəmi bir neçə saat qabaq bu otağı yaxşıca axtarmışdı, amma maşının yan tərəfindəki iynə-sap saxlanılan yeşiyə baxmağı unutmuşdu.

İndi səsləri dinləyə-dinləyə həmin yeşiyi diqqətlə axtarmağa başladı. Aşağıdakı adamlar hərəkət edirdilər, qapının altındakı deşikdən arabis işıq gəlirdi. Yəqin, onların fənəri vardı.

Vill rəzəni tapıb, sakitcə dardı və yeşiyi açdı. Gözləndiyi kimi, dəri pulqabı buradaydı. Yaxşı, indi nə etsin? Hələlik heç nə. O, qaranlıqda qısılib durmuşdu, ürəyinin guppultusunu sakitləşdirməyə çalışır və qapının o tərəfində nələr baş verdiyini dinləyirdi.

Dəhlizdə iki nəfər vardı. Onlardan biri o birinə dedi:

– Vaxtdır. Süd maşınının səsi gəlirmi?

– O hələ uzaqdadır. İkinci mərtəbəyə də baxmaq lazımdır.

– Yaxşı, get. Amma cəld ol.

Vill pilləkənin cırıltısını eşidib hazır durdu. Fənərin işığı yaxınlaşdı. Sonra qapı aralandı. Elə ki, qapının ağzında kişi silueti göründü, Vill qaranlıqdan çıxıb onun qarnına köllə vurdu. Adam pil-



ləkənin yuxarı pilləsinə sıçradı, elə bu vaxt Moksi sakitcə yataq otağından çıxıb, düz onun ayağının altında durdu. Belədə kişi Villə bacarardı, çünki cantaraq idi, amma indi pişiyi tapdalamamaq üçün geri çəkildi və ayağı boşa keçib, pilləkəndən arxası üstdə aşağıya düşdü. Onun başı salondakı masaya çırpıldı.

Vill bu dəhşətli səsi eşitdi, amma nə baş verdiyini götür-qoy etməyə vaxt yox idi. O, aşağıya qaçdı, pilləkənin ayağında yerə sərilmiş adamın üstündən atılıb keçdi. Masanın üstündən köhnə təsərrüfat çantasını götürdü və bu anda qapıda görünən ikinci adam bir şey etməyə macal tapmamış, çölə tullandı.

Vill qorxsə da, tələssə də, ikinci adamın ona heç nə etməyə çalışmadığına və arxasınca gəlmədiyinə təəccübləndi. Amma onların maşını və mobil telefonları vardı. Yəqin, gəlib Villi tapa biləcəklər. Bircə şey qalırdı, – var gücü ilə qaçmaq.

O, süd maşınının onların döngəsindən burulduğunu gördü. Sübh işığında onun işıqları bir az sönük görünürdü. Vill kiçik hasardan qonşunun bağçasına atılıb, ev boyunca qaçdı və barıdan o biri həyəətə, o biri həyətdən isə yaş çəmənliklə qaçıb, yenə də kollardan olan canlı hasardan tullandı və iri bir kolun yanına düşüb, uzandı. O, əsir və tövşüyürdü. Küçəyə çıxmaq lazım deyildi: səhərin açılmasını, – camaatın çoxalmasını gözləmək lazım gəlirdi.

Onun qulaqlarında hələ də tanımadığı adam masaya çırpılarkən çıxan gurultu səslənirdi. Gözünün önündə onun burulmuş boynu və dartılmış əl-qolu canlanırdı. Həmin adam ölmüşdü. O, həmin adamı öldürmüşdü.

Vill heç cür bu dəhşətli fikirdən qurtula bilmirdi, amma bu müt-ləq lazım idi. İndi çox şeylər barədə düşünməliydi. Məsələn, indi anası haqda düşünməliydi: onun indiki sığınacağı çoxmu etibarlı idi? Xanım Kuperin heç kimə heç nə deməyəcəyinə əmin olmaq olardımı? Hətta Vill vəd etdiyi vaxtda qayıtmısaydı... Çünki indi o, adam öldürmüşdü. Qayıda bilməzdi.



Bəs Moksi? Onu kim yemləyəcək? Onların itdiyini görəncə rahat olacaqmı? Onları axtarmağa gedəcəkmi?

Hava get-gedə işıqlanırdı. Artıq çantada nə olduğunu görmək olardı. Orada anasının pulqabısı, vəkilin son məktubu, cənubi İngiltərənin yol xəritəsi, bir neçə şokolad, diş məcunu, ehtiyat corab və alt paltarları vardı. Bir də yaşıl kağız qovluğu.

Hər şey yerindəydi. Bir sözlə, hələlik hər şey plana uyğun girdirdi... Onun adam öldürdüyünü nəzərə almasaq.

Vill anasının başqalarından fərqləndiyini və ona daim qayğı lazım olduğunu anlayanda yeddi yaşı vardı. Onlar supermarketdə oyun oynamalı idilər: heç kim olmayanda rəflərdən nə isə götürüb, arabaya qoymaq lazım idi. Bundan sonra təhlükə yox idi, çünki ərzaqlar arabada görünmürdü. Bu yaxşı oyun idi və çox uzun çəkirdi. Şənbə günü və mağazada adam çox olmasına baxmayaraq, anasıyla yaxşı işləyirdilər. Bir-birilərinə etibar edirdilər. Vill anasını çox sevirdi və bunu tez-tez ona deyirdi. O da eyni cür cavab verirdi.

Lakin onlar kassaya yaxınlaşanda anası pulqabısını tapa bilmədi. Bu artıq oyun deyildi. Vill yorulub acmışdı. Anası isə qorxmışdu. O, deyirdi pulqabını düşmənlər oğurlayıb. Onlar mağazada yenidən gəzib, malları yerinə qaytardılar. Anası qorxurdu ki, onları izləyirlər, çünki onun pulqabısını oğurlayıb kredit kartını götürmüşdülər...

Vill özü də çox qorxmışdu. O, anasının onu qorxutmamaq üçün həqiqi təhlükəni oyuna çevirdiyini anlamışdı. İndi isə o, özünü sakit aparmalıdır.

Ona görə oğlancığaz özünü elə göstərirdi ki, guya bu hələ də onun xoşuna gəlir – anası onun qorxdığını görsə kədərlənərdi. Onlar heç nə almadan evə gəldilər, amma düşmənlərdən qurtula bildilər. Evə gələndə isə Vill pulqabını masanın üstündə tapdı. Bazar ertəsi onlar hər ehtimala qarşı gedib bank hesablarını bağlatdılar, başqa bir bankda yeni hesab açdılar. Beləcə, bu dəfə təhlükə onlardan sovuşdu.